

Datum 2018-06-05
Reg.nr 131-147-18

Avdelning
Utvärderingsavdelningen
Handläggare
Ulf Hedbjörk
08-563 088 42
ulf.hedbjork@uka.se

Utbildningsdepartementet

Yttrande över delbetänkandet En strategisk agenda för internationalisering (U2018/00382/UH)

Sammanfattning

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) ställer sig positivt till utredningens förslag om en reglering i högskolelagen av de övergripande målen för universitets och högskolors internationella arbete. UKÄ instämmer i bedömningen att den föreslagna lagändringen skulle innebära att det internationella och interkulturella perspektivet bör beaktas i kvalitetssäkringsprocesser såväl vid universitet och högskolor som i Universitetskanslersämbetets egna utvärderingar.

UKÄ stödjer utredningens förslag om tematiska utvärderingar av lärosätenas internationalisering inom ramen för UKÄ:s kvalitetssäkringssystem. UKÄ understryker dock vikten av att utreda på vilket sätt kvalitetssäkringssystemet som helhet skulle påverkas av att införliva utvärdering av internationalisering.

UKÄ delar utredningens uppfattning att ansvaret för kvalitetssäkring av svensk högskoleutbildning utomlands behöver klargöras och understryker nödvändigheten av att utreda hur sådan kvalitetssäkring skulle integreras i UKÄ:s kvalitetssäkringssystem.

UKÄ ställer sig som statistikansvarig myndighet positivt till att utveckla en mer heltäckande statistik på internationaliseringsområdet och till att undersöka förutsättningarna för att tillgängliggöra nya uppgifter om internationalisering snabbare än idag. UKÄ vill samtidigt betona nödvändigheten av att bibehålla hög kvalitet och därmed ett högt förtroende för statistiken.

UKÄ ställer sig tveksamt till att i nuläget utvärdera lärosätenas arbete med tillgodoräknande av utbytesstudier, men bedömer att detta skulle kunna ingå i ämbetets pågående utvecklingsarbete om uppföljning av tillgodoräknande generellt.

UKÄ anser att det är viktigt att kartlägga vilka faktiska behov som uttrycks från svenska lärosäten avseende den möjlighet till frivillig certifiering av internationalisering som utredningen föreslår, och att sådan certifiering i första hand bör tillhandahållas av externa aktörer.

UKÄ instämmer i utredningens bedömning av behovet av en stärkt omvärldsbevakning och omvärldsanalys i internationella frågor. Ett uppdrag med detta syfte skulle kunna

delas av flera myndigheter. UKÄ ser det dock inte som sin roll att samordna en sådan verksamhet.

Nedan kommenterar UKÄ närmare de förslag som direkt berör ämbetets verksamhet.

Kommenterar av förslagets delar

5.1 Högskolelagens bestämmelse om internationalisering

UKÄ ställer sig positivt till utredningens val att förorda en generell reglering av internationaliseringsfrågan i högskolelagen framför alternativet att föra in skrivningar i examensbeskrivningarna för respektive examen i högskoleförordningen. UKÄ har också framfört denna ståndpunkt vid olika tillfällen under utredningens gång.

UKÄ instämmer vidare i utredningens slutsats att en följd av ändringen i högskolelagen i enlighet med utredningens förslag är att det internationella och interkulturella perspektivet bör beaktas i kvalitetssäkringsprocesser såväl vid universitet och högskolor som i Universitetskanslersämbetets egna utvärderingar. En fördjupad utredning skulle dock krävas av de föreslagna lagändringarnas konsekvenser för UKÄ:s juridiska tillsyn och kvalitetssäkringssystem.

7.1.3 och 8.3.5 Utlandsetablering

UKÄ delar utredningens bedömning att om svenska lärosäten etablerar verksamhet utomlands är det nödvändigt att klargöra vilket lands kvalitetssäkringsorganisation som ska ansvara för extern kvalitetssäkring. Om det ansvaret skulle läggas hos UKÄ, behöver det utredas om och hur sådan kvalitetssäkring ska integreras i UKÄ:s kvalitetssäkringssystem.

UKÄ instämmer i att registrering i EQAR (The European Association for Quality Assurance in Higher Education) kan vara en förutsättning för att spela en roll i kvalitetssäkring av svenska lärosätens verksamhet utomlands, och överväger att i samband med en ny ansökan om medlemskap i ENQA (European Association for Quality Assurance in Higher Education) även ansluta sig till EQAR. UKÄ vill dock betona att kvalitetssäkring av verksamhet utomlands inte bara skulle gälla verksamhet i andra europeiska länder, då svenska lärosäten sannolikt kan komma att etablera sig i strategiskt viktiga länder i olika delar av världen. En registrering i EQAR är därför sannolikt inte alltid nödvändig för att UKÄ ska kunna fullgöra ett eventuellt uppdrag att kvalitetssäkra svensk utbildning och forskning utomlands.

7.9.2 Tematiska utvärderingar av internationalisering och 7.9.3 Synliggörande av internationalisering i Universitetskanslersämbetets utvärderingar

UKÄ stödjer utredningens förslag att UKÄ ska genomföra tematiska utvärderingar av lärosätenas internationalisering med utgångspunkt i respektive lärosätets strategi och i de krav som kan komma att införas i högskolelagen som en följd av utredningens förslag. UKÄ ser också möjligheten att genomföra analyser av lärosätenas internationalisering som inte faller strikt under UKÄ:s kvalitetsgranskningar.

UKÄ ställer sig dock tveksamt till att i nuläget göra ändringar i övriga komponenter i kvalitetssäkringssystemet. UKÄ vill betona att samtliga fyra komponenter i systemet - examenstillståndsprövningar, utbildningsutvärderingar, lärosätesgranskningar och tematiska utvärderingar - hänger ihop genom att samma bedömningsområden används i samtliga komponenter. Ämbetet har arbetat intensivt med frågan om eventuella överlappningar mellan de fyra komponenterna och bedrivit ett omfattande förankringsarbete i dialog med lärosätena, för att nå en samsyn med sektorn om hur komponenterna i systemet ska hanteras effektivt och kvalitetsdrivande, och inte leda till överbelastning och utvärderingströtthet vid lärosätena.

UKÄ vill därför understryka vikten av att utreda på vilket sätt kvalitetssäkringssystemet som helhet skulle påverkas av att införliva utvärdering av internationalisering. En analys krävs till exempel av huruvida ändringarna som föreslås skulle kunna hanteras inom bedömningsområdena så som de nu är utformade genom justeringar och tillägg, eller om nya bedömningsområden skulle behöva tas fram. Detta skulle kräva ett utvecklingsarbete. Eventuella förändringar av UKÄ:s kvalitetssäkringssystem måste också tydligt förankras hos berörda aktörer.

UKÄ anser mot bakgrund av ovanstående resonemang att tematiska utvärderingar skulle kunna vara ett lämpligt första steg i att integrera internationalisering i kvalitetssäkringssystemet. Detta eftersom en tematisk utvärdering i viss mån skulle kunna genomföras fristående från övriga komponenter i systemet och medföra att nya bedömningsområden för att utvärdera internationalisering kan prövas.

UKÄ instämmer i utredningens bedömning att de förslag som läggs bör kunna hanteras inom ramen för myndighetens befintliga uppdrag.

7.9.4 Utvärdering av forskningsområden

UKÄ vill i sammanhanget lyfta fram sitt förslag att ämbetet ska få i uppdrag att upprätta och samordna ett nätverk mellan berörda myndigheter som utvärderar och följer upp forskning och utbildning. Detta syftar till att skapa en överblick över vilka uppföljningar, utvärderingar och andra analyser som genomförs, identifiera samarbetsmöjligheter, samt minimera risken för dubbelarbete och överlappningar.¹

7.9.5 Frivillig certifiering

UKÄ anser att det är viktigt att kartlägga vilka faktiska behov som uttrycks från svenska lärosäten om certifiering av internationalisering och vilka förväntningar som kan finnas på en sådan.

Om det visar sig finnas en tydlig efterfrågan om frivillig certifiering från lärosätena, vill UKÄ understryka vikten av att utreda huruvida en certifiering av internationalisering av det slag utredningen föreslår är möjlig att tillhandahålla inom ramen för UKÄ:s nuvarande instruktion, samt hur en sådan certifiering skulle förhålla sig formellt till de

¹ Samordning av uppföljning och utvärdering – rapportering av ett regeringsuppdrag, <http://www.uka.se/download/18.2158bbb51621ecd5a96690c/1523246641853/rapport-2018-04-09-samordning-regeringsuppdrag.pdf>.

utvärderingar av internationalisering som ämbetet kan tänkas genomföra exempelvis inom ramen för sina tematiska utvärderingar.

UKÄ anser dock i första hand att eventuella frivilliga certifieringar av internationalisering bör tillhandahållas av externa aktörer, exempelvis Europeiska konsortiet för ackreditering (ECA) eller International Association of Universities (IAU), som båda nämns av utredningen.

7.9.6 Utbyggd statistik

UKÄ ansvarar för all officiell statistik på högskoleområdet. I kraft av detta uppdrag bedömer UKÄ att en uppföljning av lärosätenas arbete med tillgodoräknande av utbytesstudier är del av en större fråga om vad som kan tillgodoräknas och hur, alternativt registreras på annat sätt i de studieadministrativa systemen. Vid myndigheten har ett utvecklingsarbete inletts för att inom statistiken bättre kunna följa upp tillgodoräknande generellt. I detta utvecklingsarbete skulle tillgodoräknande av utbytesstudier kunna ingå. Mot denna bakgrund ställer sig UKÄ därför tveksamt till att i nuläget utvärdera lärosätenas arbete med tillgodoräknande, men detta skulle kunna följas upp när det finns ett bättre underlag.

UKÄ ställer sig positivt till att utveckla en mer heltäckande statistik på internationaliseringsområdet. En viss avvägning kan behöva göras mellan önskemål om statistik och insamlandets påverkan på uppgiftslämnarnas arbetsbörda.² Utvecklingsarbetet är något myndigheten kan utföra inom sitt befintliga uppdrag.

Sedan tidigare har UKÄ i rapporter till regeringen identifierat utvecklingsområden, till exempel utmaningen att i statistiken synliggöra studenter som läser gemensamma program samt avgiftsbetalande studenter inom internationella utbildningssamarbeten. Ett annat exempel är att UKÄ under året har genomfört ett utvecklingsarbete vad gäller insamlingen av uppgifter om personalens mobilitet. Vidare har den nuvarande uppgiftsinsamlingen om mobiliteten bland examinerade på forskarnivå – i vilken omfattning de examinerade har haft utlandsvistelse under forskarutbildningen – aktualiserat utvecklingsbehov med relevans för statistikproduktionen.

UKÄ har tagit del av såväl den svenska som den internationella debatten om snabbare statistik och om att tillgängliggöra uppgifter löpande. Som statistikansvarig myndighet vill vi uppmärksamma att det inte är oproblematiskt med ”snabb” statistik utifrån perspektivet kvalitet och kvalitetssäkring. Det är nödvändigt, främst på grund av gällande föreskrifter men även för att behålla ett högt förtroende för statistiken, att bibehålla nuvarande kvalitet på all officiell statistik inom området. UKÄ ställer sig dock positivt till att undersöka vad som är möjligt att göra för att publicera nya uppgifter om mobilitet och internationalisering snabbare än idag.

Redan har dialogen mellan SCB och UKÄ resulterat i att det årliga statistiska meddelandet om mobilitet kunnat tidigareläggas, från mars till december året innan, utan

² Förordning (2001:100) om den officiella statistiken, § 4.

att kvaliteten har påverkats negativt. I sak innebär det att statistik om mobilitet publiceras med endast en termins eftersläpning såväl i de publicerade statistiska meddelandena som i UKÄ:s statistikdatabas. Den internationella statistik som publiceras av OECD har exempelvis längre eftersläpning än den svenska, ofta tre år, men detta styrs av andra länders insamlingsprocesser.

8.3.4 Omvärldsbevakning åt universitet, högskolor och andra myndigheter

UKÄ instämmer i utredningens bedömning av behovet och värdet av en stärkt omvärldsbevakning och omvärldsanalys i internationella frågor. Detta är ett viktigt område att utveckla om Sverige ska kunna agera strategiskt och långsiktigt internationellt inom högre utbildning, forskning och innovation. UKÄ för gärna en dialog med utredningen om hur kunskap och kompetens, som nu finns utspridd bland en mängd aktörer, kan samordnas på nationell nivå för att därigenom utveckla en stark, gemensam omvärldsbevakning och omvärldsanalys i internationella frågor. Ett uppdrag med detta syfte skulle kunna delas av flera myndigheter. UKÄ deltar gärna i ett sådant arbete, även om ämbetet inte ser det som sin roll att samordna verksamheten.

Beslut

Beslut om yttrandet har fattats av generaldirektör Anders Söderholm efter föredragning av utredaren Ulf Hedbjörk i närvaro av avdelningschefen Karin Järplid Linde och strategi- och planeringsansvarige Per Westman. Vid beredningen av yttrandet har även medverkat avdelningscheferna Karin Järplid Linde och Annika Pontén samt utredarna Inger Wikström Öbrand, Anna Lundh, Tomas Egeltoft och Jonas Nylinder.

Anders Söderholm

Ulf Hedbjörk